

Український католицький університет
Програма “Світоглядне ядро”
Напрямок «Світ і я»
Силабус курсу
«БІОЕТИКА»

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу	«Біоетика» «Bioethics»
Викладачі	<p>Доктор морального богослов'я, о. Ігор Бойко</p>  <p>Доктор біоетики, Марія Ярема</p>  <p>Магістр богослов'я, Катерина Білецька</p> 
Е-mail:	ihor.boyko@ucu.edu.ua
Сторінка курсу в CMS	https://cms.ucu.edu.ua/user/index.php?id=5778
Посилання на заняття онлайн	
Консультації	Консультації за попередньою домовленістю із викладачем

2. Анотація до курсу

Курс «Біоетика» більшою мірою включає питання, пов'язані з втручанням в людське життя та здоров'я – питання біоетичного характеру. Стрімкий розвиток біомедичних наук, особливо у другій половині ХХ ст., ознаменувався визначними науковими відкриттями, як наприклад розшифрування геному людини. Технологічний прогрес відкрив щонайширші можливості для застосування цих відкриттів у медичній практиці, які, однак, не завжди однозначні з морального погляду. Генна терапія, клонування тварин та можливість клонування людини, штучна зміна статі, екстракорпоральне запліднення, лікування з використанням стовбурових клітин, трансплантація органів застосування трансгенних рослин для харчових цілей – ось неповний перелік нових проблем сьогодення, які потребують правильних біоетичних рішень. У відповідь на цю потребу в кінці сімдесятих років минулого століття виникає нова галузь етики – біоетика.

Термін „біоетика” є новітнім терміном, попри те, що сягає своїм корінням у давнину, оскільки складається з двох грецьких слів: βίος, що означає „життя”, і ηθος, що означає „мораль” (етика). Отож, біоетика може мати таке просте визначення: „Біоетика – це моральна наука, яка регулює медичне втручання у життя людини”. Наукове визначення біоетики як науки ми знаходимо у першій Енциклопедії з біоетики, виданій у США в 1978 році завдяки зусиллям професора Варрена Томаса Райха (Warren Thomas Reich).

3. Мета та цілі курсу

Мета та цілі курсу – ознайомлення із найважливішими питаннями сьогодення, які є пов'язані із медичним втручанням в організм людини, як наприклад: репродуктивні технології, трансплантація органів, використання стовбурових клітин у лікувальних цілях та ін. У світлі вчення християнської моралі та богословського бачення людини, як *створіння Божого*, ми намагатимемося дати відповідну *моральну оцінку* також і іншим явищам нашого часу, таким як: евтаназія, аборт, контрацепція, пренатальний діагноз, самогубство, генетичні маніпуляції та ін. Важливо студентам подати не лише критерії оцінки згаданих проблем, але і вказати ширше поле їх зародження і можливий спосіб вирішення для збереження людської гідності та всіх загальнолюдських та християнських цінностей.

4. Формат курсу

Лекції/семінари/практичні заняття. Очний формат. Аудиторний офлайн курс. Курс завершується здачею заліку.

5. Результати навчання

1. Висвітлити найважливіші питання біоетичного характеру та представити правильну етичну оцінку сучасних проблем медицини, біології та генетики.
2. Ознайомити студентів із сучасними біоетичними проблемами та їх вирішенням.
3. Наголосити на позитивному розумінні цінності та гідності людського життя.
4. Висвітлити світоглядні установки, які призводять до морального релятивізму, який de facto призводить до деструкції людини, як і всієї спільноти.
5. Формувати у студентів чітке усвідомлення власної християнської ідентичності та завдань в постмодерному світі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- основні причини виникнення та розвитку біоетики;
- вчення Церкви стосовно біоетичних проблем;
- моральну позицію стосовно біоетичних питань сьогодення;
- моральну оцінку стосовно найбільш дискутованих біоетичних питань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **вміти**:

- застосувати набуті знання, передусім по відношенні до себе і у власному житті;
- будувати солідну основу власного і суспільного морального світогляду;

- подати правильну моральну оцінку багатьом сучасним питанням у сфері біомедицини, соціальної та сексуальної етики.

6. Обсяг курсу

Для курсів Світоглядного ядра передбачено 15 очних занять (одне заняття на тиждень протягом одного семестру, для СЯ та ДВВУ - це вівторок). Загальний обсяг курсу - 90 годин, з яких - 30 годин аудиторної роботи (одне заняття триває 2 академічні години), 60 годин самостійної роботи.

Вид активності	Кількість годин
Лекції	14 годин
Семінари/практичні	16 годин
Самостійна робота	60 годин

7. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний/вибірковий
2023-2024	2	Світоглядне ядро	1-2	Вибірковий

8. Пререквізити курсу

9. Технічне та програмне забезпечення

10. Політики курсу

Загальні політики:

- Студенти і викладачі несуть спільну відповідальність за створення безпечного і сприятливого навчального середовища.
- Не дозволяється запізнення на пари.
- В аудиторіях заборонено вживати їжу та напої (за винятком води та у разі медичної необхідності).
- Мобільні телефони та інші цифрові електронні пристрої, які не використовуються у навчальних цілях, мають бути вимкнені або переведенні у беззвучний режим. Ноутбуки під час заняття в аудиторії можуть використовуватися лише для ведення нотаток, проведення презентацій на семінарських заняттях чи доступу до системи CMS УКУ.
- Під час проведення заняття в онлайн середовищі студенти повинні вказати свої ім'я та прізвище як логін, ввімкнути камеру, вимкнути мікрофони своїх комп'ютерів і вмикати їх лише на запрошення викладача. Студенти зобов'язані вчасно підключатися до заняття, а наприкінці заняття підтверджувати свою участь шляхом повідомлення свого імені і прізвища у чаті.
- Студенти мають самостійно здобути навички і освоїти особливості використання інформаційних технологій, які використовуються для навчання в онлайн середовищі. У разі виникнення питань вони можуть звернутися за допомогою в Центр навчальних та інноваційних технологій УКУ. ЦеНІТ також підготував [пакет корисних матеріалів для навчання в онлайн просторі](#).
- Студенти мають право робити аудіозапис аудиторного заняття для свого особистого освітнього використання за погодженням з викладачем. Студент не має права розміщувати запис на веб-сайті чи іншому сторонньому ресурсі без письмової згоди викладача.
- Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу чи змісту практичних завдань протягом робочого часу усно або через

систему повідомлень CMS УКУ. На запит зацікавлених студентів, викладач призначає консультацію для аналізу самостійної роботи студентів. Відвідування таких консультацій - за бажанням студента.

Навчальні політики:

- Комунікація та групова співпраця є важливими компонентами засвоєння знань і професійних компетентностей під час курсу. Тому для виконання вимог курсу студенти мають брати участь в усіх аудиторних заняттях, причому перед тим ознайомитися з обов'язковими для читання текстами. У разі пропуску заняття без поважних причин, які задокументовані, оцінка за проміжний контроль автоматично знижується на 10%. Студенти повинні завчасно попередити викладача про відсутність на занятті, або повідомити про хворобу/інші обставини, щоб не виникало ситуації, що студент повідомляє про причини відсутності після завершення курсу/у день заліку.
- Студенти зобов'язані опрацьовувати обов'язкову літературу/матеріали до початку заняття, а також вчасно виконувати поставлені завдання.
- Студенти зобов'язані дотримуватися [принципів академічної доброчесності](#) при виконанні усіх завдань.

11. Схема курсу

Тиж. / дата	Тема, план, короткі тези	Форма	Покликання на ресурси	Завдання, год	Оцінка	Реченець
1 тиж 23.01.24 о. Ігор Бойко	Тема 1. Вступ. Причини виникнення біоетики: швидкий біомедичний прогрес, Нюрнберзький кодекс та криза екології.	F2F	1. Бойко І., Біоетика, скрипти для студентів, Львів 2008. 2. Підручник для вищих медичних навчальних закладів. Біоетика / за ред. Еліо Згречча, Антоніо Дж.Спаньйоло, Марії Луїзи ді П'етро. 3. Історія біоетики (ppt).	Самостійне вивчення лекційного матеріалу першої лекції 6 год.		29.01.24
2 тиж 30.01.24 Марія Ярема	Тема 2. Етичні моделі біоетики (ліберальна, утилітаристична, персоналістична).	F2F	1. Бойко І., Біоетика, скрипти для студентів, Львів 2008. 2. Підручник для вищих медичних навчальних закладів. Біоетика / за ред. Еліо Згречча, Антоніо Дж.Спаньйоло, Марії Луїзи ді П'етро. 3. Моделі біоетики (ppt).	Вивчити ключові етичні моделі біоетики 6 год.		05.02.24

3 тиж 06.02.24 Марія Ярема	Тема 3. Традиційні етичні принципи (принцип подвійного наслідку, принцип цілісності, принцип співпраці у злі).	F2F	1. Бойко І., <i>Біоетика</i> , скрипти для студентів, Львів 2008. 2. Етичні принципи (ppt).	Вивчити та вміти проаналізувати традиційні етичні принципи 6 год.		12.02.24
4 тиж 13.02.24 Марія Ярема	Тема 4. Пренатальна та преімплантаційна діагностика.	F2F	1. Бойко І., <i>Біоетика</i> , скрипти для студентів, Львів 2008. 2. Конгрегація у справах доктрини і віри, Інструкція « <i>Дар Життя</i> », Ватикан 1987. 3. Іван Павло II, енцикліка « <i>Євангеліє життя</i> », Ватикан 1995. 4. Види пренатального втручання (ppt).	Вивчити та знати моральну оцінку пренатальної та преімплантаційної діагностики 6 год.		19.02.24
5 тиж 20.02.24 Марія Ярема	Тема 5. Аборт. Визначення аборту та його розрізнення. Аборт у випадку загрози життю матері. Аборт у трагічних обставинах. Вчення Католицької Церкви.	F2F	1. Бойко І., <i>Біоетика</i> , скрипти для студентів, Львів 2008. 2. Конгрегація у справах доктрини і віри, « <i>Декларація про вчинений аборт</i> », Ватикан 1974. 3. Іван Павло II, енцикліка « <i>Євангеліє життя</i> », Ватикан 1995. 4. Аборт та його моральна оцінка (ppt).	Знати моральну оцінку аборту та проаналізувати основні історичні дані про аборт, його види, причини та наслідки 6 год.		26.02.24
6 тиж 27.02.24 Катерина Білецька	Тема 6. Контрацепція та абортивна ментальність. Моральна оцінка.	F2F	1. Бойко І., <i>Біоетика</i> , скрипти для студентів, Львів 2008. 2. Іван Павло II, енцикліка « <i>Євангеліє</i>	Знати моральну оцінку контрацепції та її наслідки 6 год.		04.03.24

			<p><i>життя</i>», Ватикан 1995. 3. Конгрегація у справах доктрини і віри, Інструкція «<i>Дар Життя</i>», Ватикан 1987. 4. Конгрегація у справах доктрини і віри, «<i>Декларація про вчинений аборт</i>», Ватикан 1974.</p>			
7 тиж 05.03.24 о. Ігор Бойко	Семінар №1 Обговорення питань на основі енцикліки Папи Івана Павла II « <i>Євангеліє життя</i> ».		1. Іван Павло II, енцикліка « <i>Євангеліє життя</i> », Ватикан 1995.	Обговорення та представлення відповідей на основі енцикліки « <i>Євангеліє життя</i> ». 4 год.	10	
8 тиж 12.03.24 Катерина Білецька	1. Білцопитування по темах 1-6 (30 хвилин) Тема 7. Допоміжні репродуктивні технології. Проблема безпліддя. Технології проведення штучного запліднення. Моральна оцінка.	F2F	1. Бойко І., <i>Біоетика</i> , скрипти для студентів, Львів 2008. 2. Іван Павло II, енцикліка « <i>Євангеліє життя</i> », Ватикан 1995. 3. Конгрегація у справах доктрини і віри, Інструкція « <i>Дар Життя</i> », Ватикан 1987. 4. Допоміжні репродуктивні технології (ppt).	Представити моральну оцінку різних видів штучного запліднення 6 год.	10	18.03.24
9 тиж 19.03.24 о. Ігор Бойко та Катерина Білецька	Семінар №2 Обговорення біоетичних випадків щодо вчинення абортів після згвалтування та у випадку виявлення вад розвитку у дитини під час пренатальної діагностики.	F2F	Презентації студентів (ppt).		10	25.03.24
10 тиж 26.03.24	Тема 8. Трансплантація органів. Історичні	F2F	1. Бойко І., <i>Біоетика</i> , скрипти для	Проаналізувати та пояснити основні критерії та		

Катерина Білецька	дані. Взяття органів від живого донора – дарування і безкорисність.		студентів, Львів 2008. 2. Трансплантація органів (ppt).	проблеми трансплантації 6 год.		
11 тиж 02.04.24 о. Ігор Бойко	Тема 9. Евтаназія. Визначення та історія евтаназії. Термінологічні уточнення. Етичні погляди та навчання Католицької Церкви про евтаназію.	F2F	1. Бойко І., <i>Біоетика</i> , скрипти для студентів, Львів 2008. 2. Конгрегація у справах доктрини і віри, Декларація Про евтаназію, Ватикан 1980. 3. Евтаназія (ppt).	Проаналізувати оцінку евтаназії з точки зору Католицької Церкви 6 год.		07.04.24.
12 тиж 09.04.24 Катерина Білецька	2. Бліцопитування по темах 7-9 (30 хвилин) Тема 10. Надання звичайної чи паліативної допомоги. Пропорційність у вживанні ліків.	F2F	1. Папа Іван Павло II, лист « <i>Спасительний сенс страждання</i> », Ватикан 1984. 2. Сенс страждання (ppt).	Проаналізувати використання знеболюючих препаратів 6 год.	10	08.04.24.
13 тиж 16.04.24 Катерина Білецька	Тема 11. Загальні дані про самогубство. Згадка про самогубства у Святому Письмі. Психологія трактування самогубства. Вікові категорії самогубств. Моральне зло самогубства. Навчання Церкви.	F2F	1. Дюркгайм Е., <i>Самогубство: соціологічне дослідження</i> , Основи, Київ 1998. 2. Іван Павло II, енцикліка « <i>Євангеліє життя</i> », Ватикан 1995. 3. Психологія самогубств (ppt)	Аналіз суїциду 6 год.		22.04.24.
14 тиж 23.04.24 о. Ігор Бойко	3. Бліцопитування по темах 9-11 (30 хв.) Обговорення біоетичного випадку	F2F		Представити вчення Церкви стосовно самогубств 6 год.	10	29.04.23.
15 тиж 30.04.24 о. Ігор Бойко	Підготовка до заліку					
16 тиж 07.05.25	Залік	F2F			50	

о. Ігор Бойко						
---------------	--	--	--	--	--	--

12. Схема оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу (система нарахування балів)	<p>Нарахування балів здійснюється за 100-бальною системою відповідно до системи ЄКТС, яка переводиться у 4-х бальну (національну) шкалу згідно «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній організації навчального процесу УКУ».</p> <p>Контрольним заходом, який проводиться під час екзаменаційної сесії є Семестровий залік (СЗ). Загальна оцінка за СЗ розраховується як сума балів за виконання всіх завдань: бліцопитування, есе, виступи та участь у дискусії на семінарах.</p> <p>З метою оцінки знань та вмінь будуть здійснюватися такі види контролю: бліцопитування після лекцій, написання есе та семінарські заняття. Поточний контроль передбачає такі форми контролю: усне опитування, індивідуальні та групові презентації та може включати контроль за активністю роботи студентів під час семінарських занять, оцінку самостійного опрацювання студентами матеріалу навчальної дисципліни.</p>			
	Поточне тестування та самостійна робота		Підсумковий контроль	Сума
	Бліц - опитування (3) 30 БАЛІВ	Семінари (2) 20 БАЛІВ	50 БАЛІВ	100 БАЛІВ
Бліцопитування	<p>На визначених лекціях проводитиметься коротке опитування на засвоєння знань з попередніх тем та опрацювання рекомендованої літератури. Студент може отримати від 0 до 10 балів. Бали нараховуються за наступною системою:</p> <p>Студент не ознайомлений з матеріалом для підготовки і/або не ангажується в процес написання бліцопитування (0 балів).</p> <p>Студент ознайомлений з матеріалом для підготовки, відповідає на деякі поставлені викладачем запитання (4 бали).</p> <p>Студент ознайомлений з матеріалом для підготовки, добре розуміє прочитане, письмово відповідає на поставлені викладачем запитання, самостійно коментує дискусію і/або ставить питання (8 балів).</p> <p>Студент ознайомлений з матеріалом для підготовки, добре розуміє прочитане, письмово відповідає на поставлені викладачем запитання, самостійні та оригінальні коментарі і питання, зворотній зв'язок, аргументи, нав'язування академічної дискусії (10 балів).</p> <p>Перездача бліцопитування є НЕМОЖЛИВОЮ!</p>			
Семінарські заняття	<p>Семінарські заняття передбачають самостійне опрацювання та підготовку відповідних питань студентами та їх представлення в групі, а також аналіз біоетичних випадків.</p> <p>У курсі передбачено проведення двох семінарських занять (див. календарний план).</p> <p>Семінар №1</p> <p>Це семінарське заняття передбачає попереднє самостійне прочитання, опрацювання енциклопедії Папи Івана Павла II «Євангеліє життя», підготовка есе, представлення засвоєних знань та ведення групової дискусії.</p> <p>Семінар №1 може бути максимально оцінений у 10 балів.</p> <p>Критерії оцінювання семінарського заняття:</p> <p>Оцінка за есе - 6 балів</p> <p>Аргументованість і логічність висловлених суджень - 4 бали</p> <p>Семінар №2</p> <p>Семінар передбачає попереднє самостійне опрацювання біоетичних випадків, а також групову роботу під час якої студенти будуть проводити аналіз випадків та аргументувати свою точку зору.</p> <p>Семінар №2 може бути максимально оцінений у 10 балів.</p> <p>Критерії оцінювання семінарського заняття:</p> <p>Активність студента у групі, яка отримує біоетичне завдання - 4 бали</p>			

	Аргументованість і логічність висловлених суджень - 6 балів Семінарське заняття, пропущене без поважних на те причин не може бути відпрацьованим.
Умови допуску до підсумкового контролю (іспиту, заліку)	Студент допускається до підсумкового контролю з дисципліни «Біоетика» за умови виконання не менше як на задовільну оцінку усіх поточних та проміжних форм контролю, які передбачені навчальним планом. При виведенні загальної оцінки студента беруться до уваги результати як поточного, модульного, так і підсумкового контролю знань. Частка сумарної оцінки, яку студент може отримати за результатами поточного і модульного контролю, становить 50%, а частка, отримана за підсумкову форму контролю – 50% від загальної оцінки.
Підсумковий контроль (залік)	Під час підсумкового контролю студент повинен усно дати відповіді на питання, що стосуються всього вивченого протягом семестру матеріалу. Критерії оцінювання: Аргументованість і логічність висловлених суджень щодо етичного вчення біоетичних тем (пренатальної та преімплантаційної діагностик, аборт, трансплантації органів, клонування, ГМО, сурогатного материнства, ДРТ, евтаназії, тощо) на основі вчення Церкви відповідно до основних документів (інструкцій, енциклік, тощо). Максимальна оцінка за підсумковий контроль - 50 балів.

13. Загальний перелік навчальної та наукової літератури та інформаційних ресурсів для опанування дисципліни

Базова література

1. Підручник для вищих медичних навчальних закладів. *Біоетика* / за ред. Еліо Згречча, Антоніо Дж.Спаньйоло, Марії Луїзи ді П'етро.
2. Бойко І., *Біоетика*, скрипти для студентів, Львів 2008.
3. Іван Павло II, енцикліка *Сотий рік*, Ватикан 1991.
4. Іван Павло II, енцикліка *Євангеліє Життя*, Ватикан 1995.
5. *Катехизм Католицької Церкви*, Ватикан 1992.
6. Конгрегація у справах доктрини і віри, Декларація *Про вчинений аборт*, Ватикан 1974.
7. Конгрегація у справах доктрини і віри, Декларація *Про евтаназію*, Ватикан 1980.
8. Конгрегація у справах доктрини і віри, Інструкція *Дар Життя*, Ватикан 1987.
9. Папська Рада у справах душпастирства служби охорони здоров'я, *Хартія працівників служби охорони здоров'я*, Ватикан 1995.

Допоміжна література

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Reich W. T., *Encyclopedia of bioethics*, New York 1978, t. 1-5.
2. Beauchamp T. L., Childress J. F., *Principles of Biomedical Ethics*, Oxford University Press, New York 1994.

ПІДРУЧНИКИ

1. Дахно Ф., *Біотехнологія запліднення in vitro*, Київ 1997.
2. Салій Я., *Дражливі питання про...*, Кайрос, Київ 2001.
3. Cunningham B., *The Morality of Organs Transplantation*, Washington 1944.
4. Chyrowicz B. *Bioetyka i ryzyko. Argument „równi pochylej” w dyskusji wokół osiągnięć współczesnej genetyki*. Lublin 2002.
5. Faggioni M. P., *La vita nelle nostre mani. Manuale di Bioetica teologica*, Edizioni Camilliane, Torino 2004.
6. Potter V. R., *Bioethics: Bridge to the Future*, Prentice – Hall, Englewood Cliffs 1971.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА (ІНШОМОВНА)

1. Aubert J. M.. *Jak żyć po chrześcijańsku w XX wieku*. Warszawa 1996.
2. Dyson A., Harris J., *Experiments on embryos*, London 1990.
3. Dunstan G. R., Sellar M. J., *The status of the human embryo*, London 1988.
4. Goodman M. F., *What is a person?*, Clifton, N.J., 1988.
5. Feinberg J., *The problem of abortion*, Belmont (CA), 1984.
6. Ford N. M., *When did I Begin? Conception of the Human Individual in History*, Philosophy and Science, Cambridge 1988.
7. Kawercki W. *Dylematy moralne współczesnego człowieka*. Warszawa 2003.
8. Kowalski E. *Osoba i bioetyka. Zagadnienia biomedyczne dla duszpasterzy i katechetów*. Kraków 2009.

9. *Moralne aspekty przemian cywilizacyjnych*. Red. J. Nagórny, A. Derdziuk. Lublin 2001.
10. Rosik S. *Wezwania i wybory moralne. Refleksje teologicznomoralne*. Lublin 1992.
11. Rovello A. *La morale e i movimenti ecclesiali*. Bologna 2013.

СПЕЦІАЛЬНА ЛІТЕРАТУРА (УКРАЇНОМОВНА)

1. Андреева Т.І. *Тютюнопаління і здоров'я майбутніх дітей*. Київ 2003.
2. Садлер В. Т., *Медична ембріологія за Лангманом*, "НАУТІЛУС", Львів 2001.
3. Фенвік Е., *Мати і дитина*, Арт-Медіа, Львів 1998.
4. Кубі Г., *Гендерна революція: релятивізм в дії*. Львів 2012.